

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Research Article

The Reduced Suffering School: Learning in The Buddhist Spiritual Wisdom, Witcharam Institute

โรงเรียนของหนู : การเรียนรู้แบบพุทธจิตตปัญญา ของสถาบันวิชชาธรรม

Rojarin Agkhacotr¹, Korn Kangsadanporn^{2*}

รจรินทร์ อักกะโคตร¹, กรณ์ กังสดารพร^{2*}

ARTICLE INFO

Name of Author & Corresponding Author: *

1. Rojarin Agkhacotr

Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.

รจรินทร์ อักกะโคตร

สาขาวิชานำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง

วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม

มหาวิทยาลัยรังสิต

Email: rojarin5276@gmail.com

2. Korn Kangsadanporn*

Leadership in Society, Business and Politics, College of Leadership and Social Innovation, Rangsit University, Thailand.

กรณ์ กังสดารพร

สาขาวิชานำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง

วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม

มหาวิทยาลัยรังสิต

Email: Korn.K@rsu.ac.th

คำสำคัญ:

โรงเรียนของหนู; การเรียนรู้แบบพุทธจิตตปัญญา; สถาบันวิชชาธรรม

Keywords:

The Reduced Suffering School; Learning in the Buddhist Spiritual Wisdom; Witcharam Institute

Article history:

Received: 16/12/2024

Revised: 12/02/2025

Accepted: 16/03/2025

Available online: 08/04/2025

ABSTRACT

This study has the objectives: 1) to study the founding concept and learning management model of the reduced Suffering school. 2) to study the learning process of the reduced Suffering school. 3) to study the results achieved from the learning process of the reduced Suffering school. It is qualitative research using in-depth interviews. There was an important person giving information this time. Total number: 27 persons

The results of the study found that: 1) The idea of founding the reduced Suffering school was to have monks and teachers with good morals help train students. It is education at a level that can truly reduce, abandon, and stop greed, anger, and delusion. Therefore, every problem can be solved. It is the most valuable education for every life. By the learning management format about various studies In the learning channel in Wicharam Institute, it is divided into 3 parts.: (1) arranging the learning structure to be in line with the intellectual development of the learners; (2) arranging the learning elements for the learners to learn on their own according to the mental faculties; (3) evaluating the results according to Real conditions based on Dhamma principles 2) Learning process. Consistent with the concept of contemplative education based on the seven principles of contemplative knowledge combined with Dhamma principles and 3) achievements from the learning process. Use a 5-item measurement tool: (1) students are very satisfied from learning; (2) students can reduce, abandon, and stop greed, anger, delusion, and distress in order; (3) students can solve various problems. that occur in life in order(4) Each student has made progress in developing their spirit according to the precepts they practice, so their minds are more comfortable, relaxed, strong, calm, peaceful, and happy. (5) Problems

ศูนย์พัฒนาระบบฐานข้อมูล
Thai Journal Citation Index Centre

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

How to Cite:

Agkhacotr, R. & Kangsadanporn, K. (2025). The Reduced Suffering School: Learning in The Buddhist Spiritual Wisdom, Witcharam Institute. *Journal Dhamma for Life*, 31(2), 14-29.

and obstacles to learning. It is caused by oneself still having greed, anger, and delusion, thus creating more bad karma. Moreover, the time is not suitable for studying. Busy with work duties as well as being lazy to submit homework.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดการก่อตั้งและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของห้องเรียนโรงเรียนของหนู 2) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ของห้องเรียนโรงเรียนของหนู 3) เพื่อศึกษาผลสำเร็จจากกระบวนการเรียนรู้ของห้องเรียนโรงเรียนของหนู เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในครั้งนี้ รวมจำนวนทั้งสิ้น 27 ท่าน

ผลการศึกษา พบว่า 1) แนวคิดการก่อตั้งโรงเรียนของหนู มีนักบวช และครูที่มีคุณธรรมช่วยอบรมสั่งสอนนักเรียน เป็นการศึกษาในระดับที่สามารถลดความโลภ ความโกรธ และความหลงได้จริง จึงแก้ปัญหาได้ทุกปัญหา เป็นการศึกษาที่มีค่าที่สุดต่อทุกชีวิต โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่ใช่การศึกษาในระบบ แต่เป็นช่องทางหนึ่งของการเรียนรู้ในสถาบันวิชาราม แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ (1) จัดโครงสร้างการเรียนรู้ให้สัมพันธ์สอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน (2) จัดองค์ประกอบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแนวจิตตปัญญา (3) ประเมินผลตามสภาพจริงแบบอิงหลักธรรม 2) กระบวนการเรียนรู้สอดคล้องกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาตามหลักจิตตปัญญา 7 ประการ ผสมผสานกับหลักธรรม และ 3) ผลสำเร็จจากกระบวนการเรียนรู้ใช้เครื่องมือตรวจวัด 5 ข้อ (1) นักเรียนมีความพึงพอใจมาจากการเรียนรู้ (2) นักเรียนสามารถลดความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจได้เป็นลำดับ (3) นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้เป็นลำดับ (4) นักเรียนแต่ละคนมีความก้าวหน้าพัฒนาจิตวิญญาณตามศีลที่ปฏิบัติ จิตใจจึงสบาย ผ่อนคลาย มีกำลังสงบ ร่มเย็น เป็นสุขยิ่งขึ้น (5) ปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนรู้ เกิดจากตัวเองที่ยังมีความโลภ ความโกรธ ความหลง จึงสร้างกรรมที่ไม่ดีเพิ่มขึ้น อีกทั้งเวลาไม่ลงตัวต่อการเรียน ดิถกการกิจกรงาน ตลอดจนชี้แจงส่งการบ้าน

บทนำ

เนื่องจากในปัจจุบัน สังคมไทยประสบกับปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น การสื่อสารไร้พรมแดนส่งผลกระทบต่อชีวิตอย่างรวดเร็วและรุนแรง เด็กและเยาวชนมีจิตใจที่อ่อนแอจึงขาดวิจารณญาณในการคัดเลือกข่าวที่ดี เป็นเหตุให้ค่านิยม พฤติกรรมทางสังคม วิถีชีวิต มุมมอง และความเป็นอยู่เปลี่ยนไป สังคมเกิดการแข่งขันเพื่อความได้เปรียบ ชัยชนะในการแข่งขันมา สร้างความพึงพอใจในชีวิตเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการอย่างไร้ศีลธรรมจรรยา ห่างเหินจากจริยธรรม (สุทธินวรรณ์ ตันติรจนาวงศ์และศศิกาญจน์ ทวีสุวรรณ, 2552 : 1) ปัญหาสุขภาพกายใจ ตลาดแรงงานเศรษฐกิจ ครอบครัว สังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อม ความยากจน การแพร่ระบาดของยาเสพติด การติดเชื้อโรคต่างๆ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ปัญหาความก้าวร้าวของผู้คนในสังคม เกิดความกังวล ความเครียด การหย่าร้าง และอื่นๆ อันมีสาเหตุหลักมาจากการศึกษาในยุคปัจจุบันที่ผิดพลาดล้มเหลว ที่มุ่งเน้นพัฒนาให้ความสำคัญไปทางด้านวัตถุ วิชาการ หรือบริโภคนิยม จนเกิดการแก่งแย่งแข่งขัน ซึ่งดีชิงเด่น เอาเปรียบเปรียบ เพื่อให้ได้มาซึ่งความอยู่รอดของตนเองในสังคม (วารสารวิชาการวิชาราม, 2561 : 22) ปัญหาด้านคุณธรรมนักเรียนคือขาดความอบอุ่นจากครอบครัว สาเหตุจากพ่อแม่อย่าร้างกัน หรือบ้างก็ทำงานหนัก

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Centre

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

เพราะต้องหารายได้ จึงไม่ค่อยมีเวลาดูแลลูก ทำให้นักเรียนเกิดจิตใจไม่มั่นคง ขาดสมาธิ บ้างก็มีความก้าวร้าว เชื่องซึม เหม่อลอย เพราะขาดความรักความเอาใจใส่ ขาดบุคคลต้นแบบตัวอย่างที่ดี เด็กห่างไกลวัด ทำให้ขาดหลักคิด ปฏิบัติตนไม่อยู่ในศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม (พระมหาวราร โชติวโร, 2561) ปัญหาด้านจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะของคนไทยส่วนใหญ่ ส่งผลกระทบต่อการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยน (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560 – 2579 : ง) สถาบันการศึกษามีความสำคัญต่อการปลูกฝังและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ให้นักเรียนที่ดี แต่ความเป็นจริงแล้วนักเรียนยังขาดคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และประเทศไทยไม่เอาใจจริงเอาใจกับการปลูกฝังคุณธรรม (ทรงสิริ วิชิรานนท์, 2553)

จากปัญหาด้านต่างๆ ที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า การศึกษาแบบยุคปัจจุบันเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ เพราะการศึกษาส่วนนี้นับเป็นการให้ “เครื่องมือ” แก่บัณฑิต อาทิ การให้ความรู้ วิชาการ ให้ความชำนาญ ให้ศิลปวิทยา และวิชาชีพด้านต่างๆ เพื่อ การดำรงชีวิต แต่ถ้าผู้ไม่เป็นบัณฑิตได้ เครื่องมือนี้ไป อาจนำเครื่องมือเหล่านี้ไปใช้ในทางไม่เหมาะสมหรือก่อให้เกิดโทษ เกิดความเสียหายแก่ชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมได้ หรืออาจขึ้นำสังคมในทางผิด จึงเกิดความเสียหายต่อชีวิต สังคม และสิ่งแวดล้อมดังที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน (ดรรารัตน์ อุทัยพยัคฆ์. 2548 : 18-20)

ผู้วิจัยมองเห็นว่า การศึกษาในยุคปัจจุบันยังขาดการพัฒนาทางด้านจิตวิญญาณในระดับอารยธรรม จนสามารถเข้าถึงการสลายความโลภ ความโกรธ และความหลงได้จริง บุคคลควรมี การเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติ ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อบุคคลเป็นผู้มีศีลแล้วก็จะเกิดสมาธิ และปัญญาก็จะตามมา การเรียนรู้ธรรมะจึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาจิตวิญญาณของมนุษย์และสังคมมนุษย์ที่อยู่ร่วมกัน เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ไม่ได้อยู่โดดเดี่ยวลำพัง

มนุษย์ที่พัฒนาจิตวิญญาณจนเข้าถึงธรรมะที่แท้จริง ในระดับ ลด ละ เลิกความโลภ ความโกรธ และ ความหลงได้จริง จะเกิดปัญญามองการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทั้งหมดในธรรมชาติตามความจริง เรียกว่า รู้ความจริงตามความเป็นจริง จะดำเนินชีวิตไม่ทำร้าย หรือทำลายชีวิตอื่น และสามารถพัฒนาปัญญาจนถึงขั้นแบ่งปันทำให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลแก่พวงชนได้ทุกฝ่าย และธรรมะที่แท้จริงจะไม่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย แต่จะสามารถแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ได้ทุกยุคสมัย

จากปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมา ผู้วิจัยพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละชีวิตของคนทุกคน ไม่สามารถจัดการแก้ไข ปัญหาได้ด้วยตัวเองเพียงลำพังคนเดียว จึงจำเป็นจะต้องมีที่ปรึกษาหลายๆ คน คอยให้คำปรึกษาร่วมกันเพื่อนำไป ดำเนินแก้ไขปัญหาชีวิตในแต่ละเรื่องราว และยังพบอีกว่าที่ปรึกษาที่ดีควรมีคุณธรรมถือศีล 5 เป็นอย่างต่ำ เพราะผู้ มีคุณธรรมจะเป็นผู้มีความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา รวมทั้งมีปัญญาในการช่วยแก้ไขปัญหามุมต่างๆ ได้

ด้วยเหตุนี้ บุคคลทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่อายุ 8 ปี จนถึง 80 ปี ที่มีความทุกข์ใจและมีปัญหาด้านต่างๆ ทั้งที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศ จึงรวมตัวกันเป็นกลุ่มขึ้นมาร่วมกับจิตอาสาแพทย์วิถีธรรมและนักบวชชาวอโศก เพื่อหาทางแก้ไขความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ ด้วยการจัดตั้งห้องไลน์ชื่อว่า “โรงเรียนของหนู” โดยเล่าเรื่องราวปัญหาจากชีวิตจริงของแต่ละคนผ่านการจูงใจ “ส่งการบ้านในโรงเรียนของหนู” เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวปัญหาต่างๆ ให้นักบวช ครู และสมาชิกโรงเรียนของหนูได้รับฟังร่วมกัน โดยจะมีผู้นำกลุ่ม คือ นักบวชชาวอโศกและครู คอยช่วยชี้แนะแนวทางในการแก้ไขความทุกข์ใจ และปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยนักบวช ครูและสมาชิกโรงเรียนของหนู ที่ร่วมกิจกรรมก็สามารถแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหามาได้ทุกคน ดังนั้นสมาชิกทุกคนที่ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนของหนู จึงเป็นทั้งผู้ถ่ายทอดเรื่องราวความทุกข์ใจรวมถึงปัญหาด้านต่างๆ และในขณะเดียวกัน

ก็เป็นผู้แนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยปัญญา โดยจะแนะนำเฉพาะเรื่องราวที่ตนเองมีประสบการณ์และสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้จริงเท่านั้น ดังนั้นทุกชีวิตที่ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนของหนูจึงเป็นทั้งครูผู้รับการบ้าน และเป็นทั้งนักเรียนผู้ส่งการบ้านไปพร้อมกัน

ดังนั้น การศึกษาที่ครบสมบูรณ์ทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านวัตถุ วิชาการ ความรู้ด้านต่างๆ วิชาชีพ และด้านพัฒนา จิตวิญญาณที่มีศีล มีคุณธรรม ในระดับ ลด ละ เลิกความโลภ ความโกรธ และ ความหลงได้จริง จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ การใช้ชีวิตจึงมีทิศทางถูกต้องดีงาม จึงเป็นการศึกษาที่สร้างมนุษย์ให้เป็น “บัณฑิต” โดยมีความหมายว่า บุคคลมีชีวิตอยู่ด้วยปัญญา จึงไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจหรือการหลอหลอมของสังคม ยังสามารถแก้ไขปัญหามาตรับที่ถูกต้องให้สังคม ดังนั้น การศึกษาที่แท้จริงจะมีการเข้าถึงบทบาทชั้นนำสังคม ในทางที่ดีได้

โรงเรียนหรือว่าสถาบันการศึกษาได้ก็ตาม ที่มีการลด ละ เลิกความคิดไม่ดี ความโลภ ความโกรธ และความ หลงเป็นแกนหลัก ทำควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมการงาน วิชาการด้านต่าง ๆ เป็นโรงเรียนที่ให้ปัญญาพาพ้นทุกข์ อย่างแท้จริง เข้าสู่สุขแท้ดีแท้อย่างแท้จริง เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาแต่ละสถาบันนั้น เอาไปปรับ ประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน

เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยมองเห็นสังคมไทยประสบปัญหาการศึกษาที่ผิดพลาดล้มเหลว ที่มุ่งเน้นพัฒนาให้ ความสำคัญไปทางด้านวัตถุ วิชาการ หรือบริโภคนิยม จนเกิดปัญหาด้านต่างๆ เช่นความเครียด การแก่งแย่ง แข่งขัน ชิงดีชิงเด่น เอาดีเอาเปรียบ เพื่อให้ได้มาซึ่งความอยู่รอดของตนเองในสังคม จนทำให้ผู้คนขาดจิตวิญญาณ ที่มีคุณธรรม ดังนั้น ผู้วิจัยมองเห็นปัญหาและสนใจในการแก้ไขปัญหานี้ จึงทำการวิจัยเรื่อง โรงเรียนของหนู : การเรียนรู้แบบพุทธจิตตปัญญา ของสถาบันวิชชาราม โดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาลด ละ เลิกความโลภ ความโกรธ ความหลงได้จริง จึง เป็นความรู้ที่เป็นปัญญามีค่าที่สุดในโลก แก้ปัญหาได้ทุกปัญหา โดยเฉพาะในคนที่ปฏิบัติได้จริง ก็จะสามารถ แก้ปัญหาในชีวิตของตนเองได้เป็นลำดับๆ สามารถพึ่งตนเองในการดำรงชีวิตพอเพียงเรียบง่าย ร่างกายแข็งแรง จิตใจดีงาม จิตใจเป็นสุขอย่างยั่งยืน ทำให้เกิดประโยชน์เกื้อกูลแก่ผองชนได้ทุกฝ่าย

วัตถุประสงค์

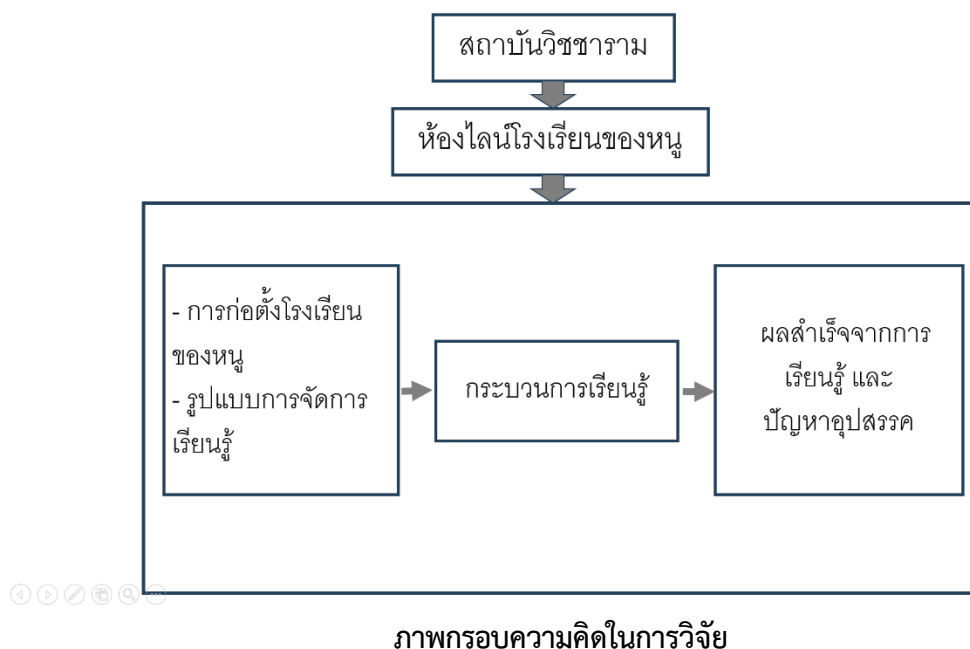
1. เพื่อศึกษาแนวคิดการก่อตั้งและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ห้องไลน์โรงเรียนของหนู
2. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ห้องไลน์โรงเรียนของหนู
3. เพื่อศึกษาผลสำเร็จจากกระบวนการเรียนรู้ห้องไลน์โรงเรียนของหนู

กรอบแนวคิดการวิจัย

ศูนย์พัฒนาระบบงานบรรณารักษ์
Thai Journal Citation Index Centre

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจใช้เครื่องมือวิจัย ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยก่อนที่ทำการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารวิชาการ ตำรา งานวิจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาประกอบในการสร้างเครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก และกำหนดแนวทางในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ สัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยกลุ่มนักเรียนที่ให้ข้อมูลคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive selection) ที่มีคุณสมบัติคือ เข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนของหนูเป็นประจำ (เข้าเรียน 5 ครั้งขึ้นไป/สัปดาห์) โดยผู้สมัครร่วมงานวิจัยทั้งหมดจำนวน 27 คน แบ่งเป็น นักบวช 6 รูป และฆราวาส 21 คน ดังนี้

- 1) ที่ปรึกษาจิตติมศักดิ์ ประกอบด้วย นักบวช 1 รูป และฆราวาส 1 คน
- 2) นักบวชชาวอโศก จำนวน 5 รูป (นักบวชทำหน้าที่เป็นครู)
- 3) ผู้ก่อตั้งโรงเรียนของหนูและครูผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน
- 4) นักเรียนเพศหญิง ชาย ช่วงอายุ 40-65 ปี จำนวน 15 คน

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม และสัมภาษณ์ผ่านทางวิดีโอคอล (VDO call) โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ณ หมู่บ้านราชธานีอโศก ต. บุ่งไหม อ.วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี ในช่วงเดือนมกราคม 2566 - มกราคม 2567 ระยะเวลา 1 ปี เพื่อศึกษาการเรียนรู้แบบพุทธจิตตปัญญาของนักเรียนห้องไลน์โรงเรียนของหนู ส่วนผู้ที่อยู่ต่างพื้นที่ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผ่านทางวิดีโอคอล (VDO call)

ผลการวิจัย

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Centre

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่ในพื้นที่ ณ หมู่บ้านราชธานีอโศก ต. บุ่งไหม อ.วารินชำราบ จ. อุบลราชธานี ส่วนผู้ที่อยู่ต่างพื้นที่ทำการสัมภาษณ์ผ่านทางวิดีโอคอล (VDO call) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิจัย ตอนที่ 1 แนวคิดการก่อตั้งและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ห้องไลน์โรงเรียนของหนู
2. ผลการวิจัย ตอนที่ 2 กระบวนการเรียนรู้ ห้องไลน์โรงเรียนของหนู
3. ผลการวิจัย ตอนที่ 3 ผลสำเร็จจากกระบวนการเรียนรู้ ห้องไลน์โรงเรียนของหนู
4. ผลการวิจัย ตอนที่ 4 สรุปผลการศึกษา ห้องไลน์โรงเรียนของหนู

1. ผลการวิจัย ตอนที่ 1 แนวคิดการก่อตั้งและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ห้องไลน์โรงเรียนของหนู

จากผลการสัมภาษณ์ที่ปรึกษาจิตติมศักดิ์ ผู้ก่อตั้งโรงเรียนของหนู นักบวช และครู ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การศึกษาในยุคปัจจุบัน สามารถทำให้ผู้คนมีความรู้ในศาสตร์วิชาการ เพื่อประกอบอาชีพ การงาน ความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ได้จริง แต่ยังขาดคุณธรรม ฆาตกรรมที่ช่วยรักษาจิตใจ เพื่อแก้ไขปัญหาคาใจ ความทุกข์ ความเครียด ความขัดแย้ง ความโลภ โกรธ หลง และปัญหาต่าง ๆ อีกมากมายที่เกิดขึ้นในชีวิต และยังพบว่า ปัญหาเรื่องราวที่เกิดขึ้นสาเหตุมาจากความโลภ ความโกรธ และความหลง ที่เติบโตในจิตใจของคนทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

โรงเรียนของหนูจึงถูกก่อตั้งขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาด้านจิตใจเป็นหลัก โดยอาศัยหลักพระพุทธศาสนา ที่เรียนรู้แบบปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ (การศึกษาเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้น) โดยมีนักบวช ครู ที่มีศีล มีคุณธรรม และท่านเหล่านี้สามารถแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ในชีวิตของตัวเองได้จริง จึงสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านความพ้นทุกข์และแก้ไขปัญหาดัง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ปรากฏเห็นได้จริงจากเรื่องราวชีวิตของนักเรียนทุกคน ที่พบปัญหาคาใจ ความทุกข์ ความเครียด ความขัดแย้ง ความโลภ โกรธ หลง และปัญหาต่าง ๆ จึงได้บอกเล่าเรื่องราว ผ่านการส่งการบ้านในโรงเรียนของหนู และได้เต็มธรรมะ ปัญญาพาพ้นทุกข์ จากนักบวช ครู และนักเรียน (นักเรียนที่มีประสบการณ์แก้ไขปัญหาดังกล่าวได้จริงในบางเรื่อง ก็สามารถถ่ายทอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนได้) นักเรียนจึงนำไปปฏิบัติและสามารถแก้ไขปัญหาคาใจและปัญหาด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนหรือว่าสถาบันการศึกษาใดก็ตาม ที่มีการลดกิเลสเป็นแกนหลัก ทำควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมการทำงานต่าง ๆ เป็นโรงเรียนที่ให้ปัญญาพาพ้นทุกข์อย่างแท้จริง พาพ้นทุกข์ พ้นชั่ว พ้นโง่ พ้นบ้า เข้าสู่สุขแท้ดีแท้อย่างแท้จริง เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาแต่ละสถาบันนั้น เอาไปปรับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน

ดังนั้น การได้ก่อตั้งโรงเรียนของหนูและเป็นโรงเรียนที่ดี เป็นโรงเรียนที่สวดยอดแล้ว เป็นโรงเรียนอันวิเศษ เป็นโรงเรียนอันประเสริฐ เป็นโรงเรียนที่สอนลดกิเลส การศึกษาที่ทำให้คนฉลาดแล้วก็มีปัญญาอย่างแท้จริงจึงเป็นการศึกษาที่ดีที่สุดในโลก จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อทุกชีวิต เป็นโรงเรียนอันดีอย่างนี้ ทำให้เกิดผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนของหนู ไม่ใช่การศึกษาในระบบ แต่เป็นช่องทางหนึ่งของการเรียนรู้ในสถาบันวิชาราม (สถาบันวิชาราม เป็นการเรียนรู้นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นองค์กรการศึกษา ภายใต้มูลนิธิแพथวิธธรรมแห่งประเทศไทย) โดยช่องทางการเรียนรู้นี้ ถูกเปิดเป็นห้องไลน์ห้องหนึ่งที่ตั้งขึ้น มีชื่อว่า “โรงเรียนของหนู” โดยห้องไลน์นี้ เกิดจากการรวมตัวกันขึ้นมาของประชาชนทุกเพศทุกวัย ร่วมกับสถาบันวิชาราม และนักบวชชาวอโศก เพื่อหาทางแก้ไขความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนแต่ละคนผ่านการจูงใจ “ส่งการบ้านในโรงเรียนของหนู” เพื่อถ่ายทอด

เรื่องราวปัญหาต่างๆ ให้นักบวช ครู และสมาชิกโรงเรียนของหนูได้รับฟังร่วมกันโดยจะมีผู้นำกลุ่ม คือ นักบวชชาวโอศก และครูเป็นผู้มารับการบ้าน เพื่อช่วยชี้แนะแนวทางในการแก้ไขความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยนักบวช ครูและสมาชิกโรงเรียนของหนูที่ร่วมกิจกรรมก็สามารถแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาก็ได้ทุกคน ดังนั้น สมาชิกทุกคนที่ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนของหนู จึงเป็นทั้งผู้ถ่ายทอดเรื่องราวความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่างๆ และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้แนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ด้วยปัญญา โดยจะแนะนำเฉพาะเรื่องราวที่ตนเองมีประสบการณ์และสามารถแก้ไขปัญหาก็จริงเท่านั้น ดังนั้นทุกชีวิตที่ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนของหนูจึงเป็นทั้งครูผู้รับการบ้าน และเป็นทั้งนักเรียนผู้ส่งการบ้านไปพร้อมกัน และรูปแบบการเรียนรู้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธิปัญญานิยม และนำมาประยุกต์การเรียนรู้เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน ดังนี้

- 1) จัดโครงสร้างการเรียนรู้ให้สัมพันธ์สอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน
- 2) จัดองค์ประกอบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง
- 3) การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) แบบอิงหลักธรรม

2. ผลการวิจัย ตอนที่ 2 กระบวนการเรียนรู้ ห้องไลน์โรงเรียนของหนู

กระบวนการเรียนรู้ห้องไลน์โรงเรียนของหนู สอดคล้องกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาผสมผสานกับการนำหลักธรรมมาใช้กับการเรียนการสอน และนำมาประยุกต์การเรียนรู้เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

วิจักขณ์ พานิช (2548) กล่าวว่า การเอาใจใส่จิตใจในกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้ 3 ขั้นตอน คือ

- 1) การฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening)
- 2) การน้อมใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation)
- 3) การมองเห็นความจริงตามความเป็นจริง (Meditation) ด้วยการอิงหลักธรรม

จากผลการสัมภาษณ์นักเรียน 15 คน เรื่อง กระบวนการเรียนรู้ห้องไลน์โรงเรียนของหนู ที่สอดคล้องกับแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาผสมผสานกับการนำหลักธรรมมาใช้ในการเรียนการสอนในโรงเรียนของหนูผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในชีวิตประจำวันของนักเรียนแต่ละคน ถ้าไม่ติดขัดธุระอะไร หรือติดขัดภารกิจงานอะไร ก็จะตั้งใจฟังการส่งการบ้านของเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน ที่ถ่ายทอดแบ่งปันประสบการณ์ปัญหาต่าง ๆ และเรื่องราวที่ทุกข์ใจหลายเหลี่ยมหลายมุม ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงของแต่ละคน ด้วยการตั้งใจฟังอย่างลึกซึ้งพร้อมกับใคร่ครวญตามว่า ตรงกับความทุกข์ใจและปัญหาของตัวเองหรือไม่ เพราะการบ้านเพื่อนคือการบ้านของเรา เมื่อตั้งใจฟังดี ๆ ใคร่ครวญตาม ในหลายครั้งก็จะพบว่า ปัญหาและเรื่องราวความทุกข์ใจที่เพื่อนกำลังส่งการบ้านอยู่นั้น ตรงกับปัญหาของตัวเองพอดี ก็สามารถทำให้ตัวเองแก้ไขปัญหานั้น ๆ ไปพร้อมกับเพื่อนได้เลย ด้วยคำสอนจากท่านสมณะ ครู และเพื่อน ๆ ที่เต็มธรรมะและปัญญาหลายเหลี่ยมหลายมุมเพื่อไปชำระล้างความทุกข์ใจนั้น แล้วพิจารณาใคร่ครวญตาม สอนจิตวิญญูณตัวเองให้มาก สอนซ้ำ ๆ ให้มาก สอนไปพร้อม ๆ กับท่านสมณะและครูที่กำลังให้ปัญญา ก็สามารถคลายทุกข์กายคลายทุกข์ใจ รู้ความจริงตามความเป็นจริงไปพร้อมกับเพื่อนที่กำลังส่งการบ้านได้ เรียกว่า คลายทุกข์กาย คลายทุกข์ใจ ไปพร้อมกันเป็นทีมหมู่มิตรดีในห้องโรงเรียนของหนู เพราะสามัคคีเรียน สามัคคีเต็มกำลังใจให้กันและกัน เพื่อให้มีพลังใจในการนำไปสอนจิตวิญญูณตัวเอง ตั้งศีล ลดความคิดไม่ดี ลดความโลภ ความโกรธ และความหลงต่อไป

กระบวนการเรียนรู้ห้องไลน์โรงเรียนของหนู สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้จิตตปัญญา 7 ประการ เรียกว่า “หลักจิตตปัญญา 7” หรือใช้ชื่อย่อตามภาษาอังกฤษ 7C's และผสมผสานกับหลักธรรม นำมาประยุกต์การเรียนรู้เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนได้แก่

- 1) การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ (Contemplation) ผสมผสานกับหลักธรรม
- 2) ความรักความเมตตา (Compassion) ผสมผสานกับหลักธรรม
- 3) การเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Connectedness) ผสมผสานกับหลักธรรม
- 4) การเผชิญความจริง (Confronting reality) ผสมผสานกับหลักธรรม
- 5) ความต่อเนื่อง (Continuity) แบบมีขั้นตอนและอาศัยระยะเวลา
- 6) ความมุ่งมั่น (Commitment) เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงตนเอง
- 7) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community) ด้วยคุณธรรม

จากผลการสัมภาษณ์นักเรียน 15 คน ในโรงเรียนของหนู ผู้วิจัยสรุปได้ว่า โรงเรียนของหนูเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ดีงาม มีภูมิทัศน์ที่ดี มีการปฏิบัติศีลร่วมกันเป็นทีม จึงเกิดพลังแรงกายแรงใจ เพื่อลดความคิดไม่ดี ความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจ รวมถึงแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ แบบร่วมด้วยช่วยกัน ท่านสมณะ ครู และนักเรียน ทุกคนต่างแบ่งปันถ่ายทอดประสบการณ์ ในการปฏิบัติศีลว่าแพ้หรือชนะ แล้วนำมาบอกเล่าให้เพื่อนร่วมชั้นเรียนได้เรียนรู้ศึกษาไปพร้อมกัน พี่น้องทุกคนจึงได้เรียนรู้เหลี่ยมมุมความคิดที่ไม่ดีที่หลากหลาย ผ่านประสบการณ์ของแต่ละคน แล้วได้รับปัญญาจากท่านสมณะและครู ที่คอยบอกสอนให้นักเรียนพิจารณาใคร่ครวญ สอนจิตวิญญานตัวเอง โดยนักเรียนทั้งหมด 15 คน ปฏิบัติตนด้วยการตั้งศีลร่วมกันกับภูมิทัศน์ สามัคคีร่วมด้วยช่วยกันในการแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ด้วยการนำคำสอนจากท่านสมณะและครู มาเพียรสอนจิตวิญญานตัวเองซ้ำๆ เพื่อลดความคิดไม่ดี ลดความโลภ ความโกรธ และความหลง เป็นไปในทิศทางที่ก้าวหน้าต่อการพัฒนาจิตวิญญานของตัวเอง นำไปสู่การแก้ไขความทุกข์ใจและแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพจริง

3. ผลการวิจัย ตอนที่ 3 ผลสำเร็จจากกระบวนการเรียนรู้ ห้องไลน์โรงเรียนของหนู

ผลสำเร็จจากกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนของหนู สามารถตรวจวัดด้วยเครื่องมือชี้วัดตรงตามโครงสร้างการเรียนรู้ และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของโรงเรียนของหนู ด้วยข้อคำถามต่าง ๆ 5 ลักษณะ ดังนี้

- 1) ความพึงพอใจจากการเรียนรู้
- 2) ความสามารถในการลดความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจ
- 3) ความสามารถในการแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ
- 4) ความก้าวหน้าในการพัฒนาจิตวิญญานตนเอง
- 5) ปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนรู้

จากผลการสัมภาษณ์นักเรียน 15 คน ในโรงเรียนของหนู ผู้วิจัยสรุปได้ว่า นักเรียนมีความพึงพอใจมากจากการเรียนรู้ในโรงเรียนของหนู เพราะทำให้ตัวเองได้รับประโยชน์มากมาย ทำให้รู้เท่าทันความคิดไม่ดี ความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจ จนเกิดปัญญาเห็นธรรม สามารถรู้ความจริงตามความเป็นจริง เข้าใจเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้ง จนสามารถแก้ปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ เข้าสู่การพ้นทุกข์กาย พ้นทุกข์ใจเป็นลำดับ แบบค่อยเป็นค่อยไป อาทิ

- จากที่เคยโกรธแบบแรง ๆ แสดงออกเป็นคำพูด ก็สามารถนิ่ง เจียบ และยอมอ่อนน้อมลงได้
- จากที่เคยโลภมาก กอบโกยเข้าหาตัวเอง ก็สามารถแบ่งปัน เสียสละให้กับคนอื่นได้
- จากที่เคยหลงผิด ก็เปลี่ยนเป็นรู้ความจริงตามความเป็นจริง เพราะเข้าใจเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้ง
- จากที่เคยทุกข์ใจ ก็สามารถเข้าใจความจริง เข้าใจเรื่องกรรม จึงคลายทุกข์กายทุกข์ใจลงได้

โดยนักเรียนทั้งหมด 15 คน สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตตัวเองได้ ด้วยการลดความคิดไม่ดี ลดความโลภ ความโกรธ และความหลง เป็นไปในทิศทางที่ก้าวหน้าต่อการพัฒนาจิตวิญญาณของตนเอง นำไปสู่การแก้ไขความทุกข์ใจ และแก้ไขปัญหามากมาย อย่างมีประสิทธิภาพจริง

4. ผลการวิจัย ตอนที่ 4 สรุปผลการศึกษา ห้องไลน์โรงเรียนของหนู

1) โรงเรียนของหนู คือการเรียนรู้แบบเข้มข้นในการลด ละ เลิกความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจ เป็นช่องทางหนึ่งของการเรียนรู้ในสถาบันวิชาราม (สถาบันวิชาราม เป็นการเรียนรู้นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นองค์กรการศึกษาภายใต้มูลนิธิแพथิวิธธรรมแห่งประเทศไทย) โดยช่องทางการเรียนรู้นี้ ถูกเปิดเป็นห้องไลน์ห้องหนึ่งที่ก่อตั้งขึ้น มีชื่อว่า “โรงเรียนของหนู” โดยห้องไลน์นี้ เกิดจากการรวมตัวกันขึ้นมาของประชาชนทุกเพศทุกวัย ร่วมกับสถาบันวิชาราม และนักบวชชาวอโศก เพื่อหาทางแก้ไขความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนแต่ละคนผ่านการจอกว “ส่งการบ้านในโรงเรียนของหนู” เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวปัญหาต่างๆ ให้นักบวช ครู และสมาชิกโรงเรียนของหนูได้รับฟังร่วมกัน โดยจะมีผู้นำกลุ่ม คือ นักบวชชาวอโศก และครูเป็นผู้มารับการบ้าน เพื่อช่วยชี้แนะแนวทางในการแก้ไขความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยนักบวช ครูและสมาชิกโรงเรียนของหนูที่ร่วมกิจกรรมก็สามารถแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาก็ได้ทุกคน ดังนั้น สมาชิกทุกคนที่ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนของหนู จึงเป็นทั้งผู้ถ่ายทอดเรื่องราวความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่างๆ และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้แนะนำวิธีการแก้ไขปัญหามากมาย ด้วยปัญญา โดยจะแนะนำเฉพาะเรื่องราวที่ตนเองมีประสบการณ์และสามารถแก้ไขปัญหาก็จริงเท่านั้น ดังนั้นทุกชีวิตที่ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนของหนูจึงเป็นทั้งครูผู้รับการบ้าน และเป็นทั้งนักเรียนผู้ส่งการบ้านไปพร้อมกัน

2) การศึกษาของสถาบันวิชาราม สังกัดมูลนิธิแพथิวิธธรรมแห่งประเทศไทย

สถาบันวิชาราม เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่สานพลังความดีของคนดีทั้งในและต่างประเทศ เปิดการศึกษาฟรี วิชาจารย์สอนฟรี นักศึกษาเรียนฟรี ศึกษาฝึกฝนให้ตนมีสุขภาพดี มีธรรมะดี คือ ฝึกฝนเรียนรู้สิ่งที่เป็นประโยชน์ที่ตนต้องการ แล้วนำความถนัดความสามารถที่ตนเองมี เสียสละช่วยเหลือผู้อื่น โดยทำไปพร้อมกับการลดกิเลสความโลภ ความโกรธ ความหลงในตน ซึ่งดำเนินการโดยประสานพลังกับหมู่มิตรดี สหายดี สังคมสิ่งแวดล้อมดี ควบคู่กับการปฏิบัติเหตุแห่งภูมิ 5

สถาบันวิชารามเปิดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระดับอุดมศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก หลักสูตร “จิตอาสาวิธธรรม” สาขา... (ตามความสนใจที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม) เช่น สุขภาพ สังคม สิ่งแวดล้อม ศาสนา เกษตร การศึกษา เศรษฐศาสตร์ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

3) รูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียนของหนู

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนของหนู ไม่ใช่การศึกษาในระบบ แต่เป็นช่องทางหนึ่งของการเรียนรู้ในสถาบันวิชาราม (สถาบันวิชาราม เป็นการเรียนรู้นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นองค์กรการศึกษาภายใต้มูลนิธิแพथิวิธธรรมแห่งประเทศไทย) โดยช่องทางการเรียนรู้นี้ ถูกเปิดเป็นห้องไลน์ห้องหนึ่งที่ก่อตั้งขึ้น มีชื่อว่า “โรงเรียนของหนู” โดยห้องไลน์นี้ เกิดจากการรวมตัวกันขึ้นมาของประชาชนทุกเพศทุกวัย ร่วมกับสถาบันวิชาราม และนักบวชชาวอโศก เพื่อหาทางแก้ไขความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ด้วยการบอกเล่า

เรื่องราวปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนแต่ละคนผ่านการจูงใจ “ส่งการบ้านในโรงเรียนของหนู” เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวปัญหาต่างๆ ให้นักบวช ครู และสมาชิกโรงเรียนของหนูได้รับฟังร่วมกันโดยจะมีผู้นำกลุ่ม คือ นักบวชชาวอโศก และครูเป็นผู้มารับการบ้าน เพื่อช่วยชี้แนะแนวทางในการแก้ไขความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยนักบวช ครูและสมาชิกโรงเรียนของหนูที่ร่วมกิจกรรมก็สามารถแนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาก็ได้ทุกคน ดังนั้นสมาชิกทุกคนที่ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนของหนู จึงเป็นทั้งผู้ถ่ายทอดเรื่องราวความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่างๆ และในขณะเดียวกันก็เป็นผู้แนะนำวิธีการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ด้วยปัญญา โดยจะแนะนำเฉพาะเรื่องราวที่ตนเองมีประสบการณ์และสามารถแก้ไขปัญหาก็ได้จริงเท่านั้น ดังนั้นทุกชีวิตที่ร่วมกิจกรรมในโรงเรียนของหนูจึงเป็นทั้งครูผู้รับ การบ้าน และเป็นทั้งนักเรียนผู้ส่งการบ้านไปพร้อมกัน และรูปแบบการเรียนรู้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่ม พหุปัญญานิยม และนำมาประยุกต์การเรียนรู้เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

4) แนวคิดการก่อตั้งโรงเรียนของหนู

เพราะการศึกษาในยุคปัจจุบัน สามารถทำให้ผู้คนมีความรู้ในศาสตร์วิชาการ เพื่อประกอบอาชีพ การงาน ความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ได้จริง แต่ยังมีขาดคุณธรรม ขาดธรรมะที่ช่วยรักษาจิตใจ เพื่อแก้ไขปัญหาคความทุกข์ ความเครียด ความขัดแย้ง ความโลภ โกรธ หลง และปัญหาด้านต่าง ๆ อีกมากมายที่เกิดขึ้นในทุกชีวิต และยังพบว่า ปัญหาทุกเรื่องราวก่เกิดขึ้นสาเหตุมาจากความโลภ ความโกรธ และความหลง ที่เติบโตในจิตใจของคนทุกคนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

โรงเรียนของหนูจึงก่อตั้งขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาด้านจิตใจเป็นหลัก โดยอาศัยหลักพระพุทธศาสนา ที่เรียนรู้แบบปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ (การศึกษาเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้น) โดยมีนักบวช ครู ที่มีศีล มีคุณธรรม และท่านเหล่านี้สามารถแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ในชีวิตของตัวเองได้จริง จึงสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านความพ้นทุกข์และแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ปรากฏเห็นได้จริงจากรีวิวชีวิตของนักเรียนทุกคน ที่พบปัญหาคความทุกข์ ความเครียด ความขัดแย้ง ความโลภ โกรธ หลง และปัญหาด้านต่าง ๆ จึงได้บอกเล่าเรื่องราว ผ่านการส่งการบ้านในโรงเรียนของหนู และได้เติมธรรมะ ปัญญาพาพ้นทุกข์ จากนักบวช ครู และนักเรียน (นักเรียนที่มีประสบการณ์แก้ไขปัญหาก็ได้จริงในบางเรื่อง ก็สามารถถ่ายทอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนได้) นักเรียนจึงนำไปปฏิบัติและสามารถแก้ไขปัญหาคความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนหรือว่าสถาบันการศึกษาใดก็ตาม ที่มีการลดกิเลสเป็นแกนหลัก ทำควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมการงานต่าง ๆ เป็นโรงเรียนที่ให้ปัญญาพาพ้นทุกข์อย่างแท้จริง พาพ้นทุกข์ พ้นชั่ว พ้นโง่ พ้นบ้า เข้าสู่สุขแท้ดีแท้อย่างแท้จริง เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาแต่ละสถาบันนั้น เอาไปปรับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน

5) จุดประสงค์การก่อตั้งโรงเรียนของหนู

1. เพื่อตีวงเข้ามาในการลด ละ เลิกความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจ ตลอดจนแก้ปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต

2. เปิดโอกาสให้หมู่มิตรคนดีได้มารวมตัวกัน ประชาชนจะอยู่ส่วนไหนของประเทศไทย หรืออยู่ส่วนไหนของโลกใบนี้ ก็สามารมีหมู่มิตรดีเชื่อมร้อยจิตวิญญาณไปถึงบ้านผ่านสื่อสหายยุคใหม่ Social Media เพื่อทำกิจกรรมดี ๆ ร่วมกัน ฝึกฝนการพึ่งตน และช่วยคนให้พ้นทุกข์

3. เพื่อตามหาและช่วยเหลือคนดี ที่กำลังหลงทางไปกับโลกโลเกียะ

6) ผู้สอนหรือครู ทำหน้าที่อะไร

ผู้สอน หรือครู หมายถึง บุคคลผู้มีความรู้และมีศีล เป็นผู้เอาภาระหนักแน่นในการชี้แสงสว่างปัญญา เพื่อแก้ไขความทุกข์ใจและปัญหาต่างๆ ถ่ายทอดความรู้ และสั่งสอนศิษย์ เพื่อช่วยเหลือมวลมนุษยชาติโดยไม่หวังผลกำไรตอบแทนใดๆ ซึ่งครูโรงเรียนของหนู ประกอบด้วย นักบวชและฆราวาส

7) ผู้เรียนหรือนักเรียน

นักเรียนโรงเรียนของหนูเรียนฟรี มีช่วงอายุระหว่าง 8-80 ปี โดยนักเรียนทั้งหมดสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกันได้ นักเรียนใหม่หรือเก่าก็เรียนรวมกัน ไม่มีการแบ่งแยกใดๆ เพื่อให้้องนักเรียนใหม่ ได้ฝึกฟังปัญหาของรุ่นพี่ ส่วนรุ่นพี่ก็ได้ฝึกฟังปัญหาของรุ่นน้อง เด็กได้ฝึกฟังปัญหาของผู้ใหญ่ ส่วนผู้ใหญ่ได้ฝึกฟังปัญหาของเด็ก ครูได้ฝึกฟังปัญหาของนักเรียน ส่วนนักเรียนได้รับปัญญาจากครู และนักบวชก็ได้ฟังปัญหาของนักเรียน ได้ฟังการเติมปัญญาจากครู แล้วท่านก็เพิ่มเติมปัญญาหลายเหลี่ยมมุม เพื่อนำไปสู่การสลายความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจเป็นลำดับ ส่วนกระบวนการเรียนรู้แบบเรียนตลอดชีวิต นักเรียนจะมาเรียนเวลาไหน จะเข้าห้องเรียนเมื่อไร จะขาดเรียนหรือไม่ ต่างเป็นอิสระไร้การบังคับใดๆ โดยไม่มีการสอบตกหรือสอบได้ ไม่มีการเลื่อนชั้นแบบชัดเจนเหมือนการเรียนภาคปกติทั่วไป แต่มีการเลื่อน แบบเลื่อนฐานการปฏิบัติที่พัฒนาก้าวหน้าขึ้น โดยวัดจากความสามารถในการสลายความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจได้จริงเป็นลำดับ เกิดจากผลสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนของหนู โดยการประเมินผลจากครูผู้สอน ซึ่งตั้งแต่เปิดเรียนมาจนถึงปัจจุบันมีนักเรียน 4 คน ที่เลื่อนฐานการปฏิบัติมาฝึกเป็นพี่เลี้ยงรับส่งการบ้านของเพื่อนนักเรียนคนอื่นๆ แล้วฝึกเติมปัญญาให้กับเพื่อนๆ เพื่อแก้ไขปัญหาทุกข์กาย ทุกข์ใจเป็นลำดับ ส่วนนักเรียนคนอื่นๆ ก็สามารถเติมปัญญาให้กับเพื่อนๆ ได้ในเรื่องที่ปฏิบัติแก้ไข ปัญหาตัวเองได้จริง ดังนั้น ห้องเรียนนี้ทุกคนจึงมีสิทธิ์เติมปัญญาให้กันและกันได้ เพราะฉะนั้น ทุกคนในห้องจึงเป็นทั้งครูและนักเรียนแบบอัตโนมัติ

8) กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนของหนู

สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 3 ขั้นตอน และสอดคล้องกับหลักจิตตปัญญา 7 ประการ ผสมผสานกับพระพุทธศาสนา และมีข้อค้นพบว่า กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนของหนู มีความพิเศษลึกซึ้งยิ่งกว่าแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพราะเข้าถึงระดับนามธรรมถึงขั้นสามารถสลายความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจได้เป็นลำดับ ผ่านการบอกเล่าเรื่องราวความทุกข์ใจของนักเรียน ที่กล่าวถึงกระบวนการต่อสู้กับกิเลสความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจที่เกิดขึ้นสดๆ ในปัจจุบัน อาทิ

“เรื่องที่ 1 : ทุกข์ใจ ไม่ชอบที่เพื่อนกล่าวตำหนิเราในที่ประชุม

เหตุการณ์ : วันนี้ ขณะที่กำลังประชุมกับอาจารย์หมอเขียวและหมู่มิตรดี ก็มีเพื่อนกล่าวถึงเราแบบตำหนิว่าเรา เมื่อฟังแล้วรู้สึกโกรธ เราได้สติก็อ่านใจทันที

กิเลส : เขาว่าเรานะ เอย์ซื้อเราด้วย

พุทธ : แล้วมันโดนใครละ

กิเลส : โดนเราไง มันเสียหน้า เสียศักดิ์ศรีต่อหน้าหมู่มิตรที่อยู่กับกันตั้งมากมายนะ

พุทธ : ข้าเห็นแะแล้วนะไอ้กิเลสชั่ว บั่นหัวข้าเชียว ทำให้ข้าทุกข์ใจอยู่เนี่ย มาเสียมให้ข้าชังคนที่ว่าข้าใช้ใหม่ มันเสียศักดิ์ศรีรู้ไหม ที่ไปชังคนอื่นนะ การชังคนอื่นนั่นละคือเสียศักดิ์ศรีของคนดีรู้ไหม ไอ้ชั่ว ศักดิ์ศรีที่แท้จริงคือความดีไฉน

กิเลส : อายจังเลย นี่รู้ทันเราได้ไงเนี่ย อายๆ แล้วกิเลสก็หายไป ไม่มาทวงใจเราอีก

ความสบายใจก็เกิดขึ้น ความทุกข์ความโกรธก็หายไปครับ ใครจะพูดถึงเราแบบไหนก็ได้ เราจะไม่ไปทะเลาะกับผู้พูด แต่เราจะหันมาอ่านความทุกข์ในใจ หันมาล้างกิเลสของเรา หันมาสอนกิเลสด้วยปัญญาจากที่รู้เรียนมาชีวิตก็สบายใจครับ ไม่ต้องทะเลาะกับใครครับ” (สมพงษ์ ไขงรัมย์, บทสัมภาษณ์, 25 ธันวาคม 2566)

“เรื่องที่ 2 : ทุกข์ใจ อยากได้รอยยิ้มจากเพื่อน

เหตุการณ์ : เมื่อเรายิ้มทักเพื่อนแล้ว แต่เพื่อนไม่ยิ้มตอบ

กิเลส : โอ้โฮ เรายิ้มให้ซะกว้าง แต่เธอไม่ยิ้มให้เราเลยสักนิดนะ

พุทธ : แล้วไง

กิเลส : ก็น่าจะยิ้มให้เราสักนิดก็ยังดีนะ เราจะได้มีความมั่นใจในการยิ้มทักทายครั้งต่อไป

พุทธ : เป็นไง เห็นเค้าแล้วเหมือนเห็นตัวเองไหมละ เหมือนส่องกระจกเลยใช่ไหม ฉันท้าแกจริงๆ เลย เมื่อกี้ฉันเห็นใบหน้าแก บนใบหน้าเค้าชัดมากเลยนะ หน้าแกแบบบึ้งๆ หน้าหุบๆ ไม่ค่อยยิ้มให้ใคร หยิ่งๆ เชิดๆ ใส่เค้าแล้ววันนี้พอแกมาตั้งศีลได้หน่อยเดียว แกก็อยากให้ทุกคนยิ้มตอบแกทุกคนเลยเธอ แกอยากได้เกินความเป็นจริงไปหรือเปล่า นี่แค่หนึ่งในสิบที่เค้าไม่ยิ้มตอบให้แก แกก็ทุกข์ใจขนาดนี้ แล้วถ้าทั้งหมดเค้าไม่ยิ้มตอบให้แกเลยสักคน สงสัยแกต้องทุกข์ตายแน่ หรือฆ่าตัวตายเลยไหม กับความอยากได้ของแกนะ แกต้องยอมรับความจริง ยอมรับวิบากกรรมว่า แกทำมามากกว่านั้น รับแล้วจะได้หมดไป แกจำได้ไหมบทพททวนธรรมนะ ให้โดยไม่เอาอะไรจากใครให้ได้ นี่ขนาดไม่ใช่สิ่งของอะไรใหญ่โตนะ แคร์รอยยิ้มแกก็จะเอาให้ได้ใช่ไหม แกนี่มันชั่วจริงๆ นะ ผึกเป็นคนแบ่งปัน เป็นคนเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้คนรอบข้างให้มากกว่านี้นะ สนใจคนรอบข้างให้มากๆ ไม่ใช่จะเอาแต่ใจตัวเอง อยากให้ตั้งใจทุกอย่าง แล้วบอกว่าตัวเองเป็นคนดี ดีแบบไหน ดีแบบที่โลกไม่ต้องการ ดีแบบโดดเดี่ยว แกจะเอาแบบนี้หรือ อยากได้แบบทุกข์ๆ ใช่มั้ย

กิเลส : โห สอนชะยาวเลย ก็รู้ยู่ก็พยายามฝึกอยู่ จะให้ได้หมดเลยเธอ

พุทธ : เออ นั่นแหละ แกจะได้สำนึก ยอมรับผิด ขอโทษ ขอโทษกรรมในสิ่งที่แกทำมา ว่าจะไม่ทุกข์ใจ ไม่ว่าเค้าจะยิ้มตอบหรือไม่ยิ้มตอบก็ได้

กิเลส : จ้า เข้าใจแล้ว จะฝึกยิ้มต่อไปจ้า

แล้วรอยยิ้มก็มา สบายใจจังค่ะ” (ประทุมทิพย์ ไชยจิตร์, บทสัมภาษณ์, 28 ธันวาคม 2566)

9) การประเมินผล

ประเมินผลจากสภาวะจริง โดยเริ่มต้นคือนักเรียนได้ฝึกการจ้องควงการบ้านในโรงเรียนของหนูเป็นประจำ เพื่อบอกเล่าถ่ายทอดเรื่องราวปัญหาต่าง ๆ ความทุกข์ใจที่เกิดขึ้นในชีวิตของตนเอง และมีความโลภ ความโกรธ

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

ความโลภ ความโกรธ และความหลงได้จริง จึงแก้ปัญหาได้ทุกปัญหา สอดคล้องกับหลักจิตตปัญญาศึกษา 7 ประการ แต่พบว่า มีความแตกต่างกันตรงส่วนกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนของหนูมีการนำหลักธรรมะข้อต่างๆ ของพระพุทธศาสนามาพิจารณาร่วมด้วยอย่างลึกซึ้งถึงจิตวิญญาณ จนสามารถสลายความโลภ ความโกรธ ความหลง และแก้ปัญหาความทุกข์กายทุกข์ใจได้จริงแบบยั่งยืน ส่วนแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เป็นการนำหลักธรรมมาใช้พิจารณาเพื่อความสบายใจเป็นครั้งเป็นคราว คล้ายลักษณะเชิงการคิดแนวสร้างสรรค์ การมองโลกในแง่ดี การเข้าใจผู้อื่น เข้าใจเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตที่เกิดขึ้น แต่ไม่ได้พิจารณาลึกซึ้งถึงจิตวิญญาณจนเข้าถึงการสลายความโลภ ความโกรธ และความหลงได้จริง

กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนของหนู พบว่า การตั้งใจฟังอย่างลึกซึ้งพร้อมกับใคร่ครวญสอนจิตวิญญาณตัวเองให้มากสอดคล้องกับหลักจิตตปัญญาศึกษา 7 ประการ คือ มีการพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ มีความรัก ความเมตตาเอื้ออาทรต่อผู้อื่น สอดคล้องกับการนำหลักพระพุทธศาสนาใช้กับการศึกษา และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร (2550) เรื่องการวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านต่างๆ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปราณี อ่อนศรี (2557) เรื่อง จิตตปัญญาศึกษา : การศึกษาเพื่อการพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 เพื่อตระหนักรู้ในตนเอง รู้คุณค่าของสิ่งต่างๆ โดยไม่มีอคติ จึงเกิดความรัก ความเมตตา และอ่อนโยนต่อธรรมชาติ มีสำนึกดีต่อส่วนรวม สามารถพัฒนาประยุกต์เชื่อมโยงกับศาสตร์ต่างๆ ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณค่า

ผลสำเร็จจากกระบวนการเรียนรู้ ห้องไลน์โรงเรียนของหนู พบว่า นักเรียนสามารถลดความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจได้เป็นลำดับ สามารถแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ดีกว่าเดิม และมีความก้าวหน้าพัฒนาจิตวิญญาณ ซึ่งสอดคล้องกับ อภิวัฒน์ จันกัน (2545) เรื่อง การเปรียบเทียบบุคลิกภาพของพนักงานธนาคารระดับหัวหน้างานที่ประสบความสำเร็จในการทำงานสูงและต่ำ และสอดคล้องกับจิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร (2550) เรื่อง การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า เกิดการนึกถึงใส่ใจคนรอบข้าง การนึกถึงใส่ใจสังคมและสิ่งแวดล้อม การมีความอ่อนโยน มีความรักความเมตตา และสอดคล้องกับปราณี อ่อนศรี (2557) เรื่อง จิตตปัญญาศึกษา : การศึกษาเพื่อการพัฒนาคนในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาอารมณ์ ความคิด และจิตใจภายในตนเองอย่างแท้จริง

สรุป

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า โรงเรียนของหนูก่อตั้งขึ้น เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาด้านจิตใจเป็นหลัก โดยอาศัยหลักพระพุทธศาสนา ที่เรียนรู้แบบปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ (การศึกษาเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ และผลที่เกิดขึ้น) โดยมีนักบวช ครู ที่มีศีล มีคุณธรรม และท่านเหล่านี้สามารถแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ในชีวิตของตัวเองได้จริง จึงสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านความพ้นทุกข์และแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ปรากฏเห็นได้จริงจากเรื่องราวชีวิตของนักเรียนทุกคน ที่พบปัญหาความทุกข์ ความเครียด ความขัดแย้ง ความโลภ โกรธ หลง และปัญหาด้านต่าง ๆ จึงได้บอกเล่าเรื่องราว ผ่านการส่งการบ้านในโรงเรียนของหนู และได้เติมธรรมะ ปัญญาพาพ้นทุกข์ จากนักบวช ครู และนักเรียน (นักเรียนที่มีประสบการณ์แก้ไขปัญหาก็ได้จริงในบางเรื่อง ก็สามารถถ่ายทอดประสบการณ์แลกเปลี่ยนได้) นักเรียนจึงนำไปปฏิบัติและสามารถแก้ไขปัญหาด้านความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนของหนู ไม่ใช่การศึกษาในระบบ แต่เป็นช่องทางหนึ่งของการเรียนรู้ในสถาบันวิชาราม (สถาบันวิชาราม เป็นการเรียนรู้นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นองค์การการศึกษาภายใต้มูลนิธิแพथิวิธธรรมแห่งประเทศไทย) โดยช่องทางการเรียนรู้นี้ ถูกเปิดเป็นห้องไลน์ห้องหนึ่งที่ตั้งขึ้น มีชื่อว่า “โรงเรียนของหนู” โดยห้องไลน์นี้ เกิดจากการรวมตัวกันขึ้นมาของประชาชนทุกเพศทุกวัย ร่วมกับสถาบันวิชาราม และนักบวชชาวอโศก เพื่อหาทางแก้ไขความทุกข์ใจและปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต รูปแบบการเรียนรู้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธิปัญญานิยม และนำมาประยุกต์การเรียนรู้เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน ดังนี้

- 1) จัดโครงสร้างการเรียนรู้ให้สัมพันธ์สอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน
- 2) จัดองค์ประกอบการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง
- 3) การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) แบบอิงหลักธรรม

กระบวนการเรียนรู้ ห้องไลน์โรงเรียนของหนู สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา 3 ขั้นตอน และหลักจิตตปัญญา 7 ประการ ผสมผสานกับพระพุทธศาสนา แต่

มีข้อค้นพบว่า กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนของหนู มีความพิเศษลึกซึ้งยิ่งกว่าแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา เพราะเข้าถึงระดับนามธรรมถึงขั้นสามารถสลายความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจได้เป็นลำดับ ผ่านการบอกเล่าเรื่องราวความทุกข์ใจของนักเรียน ที่กล่าวถึงกระบวนการต่อสู้กับกิเลสความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจที่เกิดขึ้นสดๆ ในปัจจุบัน จึงไม่ใช่เพียงแค่การคิดบวก หรือมองโลกในแง่ดีแบบสร้างสรรค์เพื่อความสบายใจ เพื่อความสุขใจเท่านั้น แต่การเรียนรู้ในกลุ่มโรงเรียนของหนูลึกซึ้งยิ่งกว่านั้น เพราะมีการเรียนรู้ธรรมะอย่างถูกต้องถูกตรงถึงระดับที่สามารถเข้าถึงเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้ง จนสามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์เหตุการณ์ต่างๆ และรู้ความจริงตามความเป็นจริงกับสิ่งที่เกิดขึ้น จนสามารถวางใจ เข้าใจความสุขความทุกข์ และปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ ส่งผลให้การดำเนินชีวิตสบาย ผ่อนคลาย มีกำลัง เป็นอยู่ผาสุก เป็นลำดับๆ และเมื่อสามารถแก้ไขพัฒนาชีวิตตัวเองให้สบายกาย สบายใจแบบยั่งยืนได้ จึงสามารถช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นทุกข์กาย ทุกข์ใจได้เป็นลำดับเช่นกัน

ผลสำเร็จจากกระบวนการเรียนรู้พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาจิตวิญญาณตามศีลที่ปฏิบัติ มีความพึงพอใจมากจากการเรียนรู้ในโรงเรียนของหนู เพราะทำให้ตัวเองได้รับประโยชน์มากมาย ทำให้รู้เท่าทันความคิดไม่ดี และสามารถสลายความโลภ ความโกรธ ความหลง และความทุกข์ใจ จนเกิดปัญญาเห็นธรรม สามารถรู้ความจริงตามความเป็นจริง เข้าใจเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้ง จนสามารถแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ เข้าสู่การพ้นทุกข์กาย พ้นทุกข์ใจเป็นลำดับ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. โรงเรียนหรือว่าสถาบันการศึกษาใดก็ตาม ที่มีการลด ละ เลิกความคิดไม่ดี ความโลภ ความโกรธ และความหลงเป็นแกนหลัก ทำควบคู่ไปกับการทำกิจกรรมการงาน วิชาการด้านต่าง ๆ เป็นโรงเรียนที่ให้ปัญญาพาพ้นทุกข์อย่างแท้จริง เข้าสู่สุขแท้ดีแท้อย่างแท้จริง เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาแต่ละสถาบันนั้น เอาไปปรับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละสถาบัน
2. ควรนำผลการวิจัยไปศึกษา เรียนรู้ และลองปฏิบัติตาม เพื่อพิสูจน์ความจริงว่ามนุษย์ทุกคน สามารถพัฒนาตัวเองได้ ทั้งด้านวิชาการสาขาต่างๆ และพัฒนาควบคู่ไปกับจิตวิญญาณที่มีคุณธรรมในระดับลด ละ เลิกความโลภ

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Center

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

3. ศึกษาแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนของหนู ว่ามีแรงจูงใจในการเรียนอย่างไร ถึงสามารถ
 ตื่นมาเรียนตั้งแต่เช้าตรู่ 03.45 น. – 08.00 น. ซึ่งนักเรียนต้องมีความเพียรอย่างสูงมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยากอย่าง
 ยิ่ง

อภิวัฒน์ จันกัน. (2545) การเปรียบเทียบบุคลิกภาพของพนักงานธนาคารระดับหัวหน้างานที่ประสบความสำเร็จในการทำงานสูงและต่ำ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่